

Uit de 16de en 17de eeuw zijn verscheidene verslagen van studiereizen bewaard gebleven. In die periode huldigde de "betere" stand blijkbaar het principe : reizen om te leren. Toen was het immers gebruikelijk voor adellijke en welgestelde jonge mannen om tijdens of na hun studententijd een "Grand Tour" te maken. Zo'n tocht voerde hen door heel wat steden van Europa en bracht hen niet zelden tot een verre uithoek zoals Oostende. Ook toen al zag men in onze kuststad een interessante oversteekplaats naar Engeland. Toch werd Oostende omstreeks 1600 vooral als militaire bezienswaardigheid bezocht. Deze stad is immers het hardnekkigste, protestantse bolwerk in de katholieke Spaanse Nederlanden gebleken. Pas na het schier legendarische beleg van 1601 tot 1604 slaagde Aartshertog Albert erin om Oostende weer in te palmen. Reeds omstreeks 1580 stond Oostende bekend als Geuzennest. Van dan af bereidden overheersers en inwoners zich voor op een beleg. Er werden forten en redoutes gebouwd en loopgrachten gegraven. Deze werkzaamheden lokten veel nieuwgierigen.

Een van de bezoekers te Oostende, in 1599, was de Zwitserse arts Thomas Platter d. J. (= der Jüngere ;) 24 juli 1574 - + 1624). Zijn vader, die o.a. boekdrukker was geweest, had het tot rector van de Latijnse school te Basel gebracht. Zijn moeder heette Hester Gross of Grossman. Na een opleiding te Basel ging T. Platter d. J. naar Montpellier om er medicijnen te studeren. Op 19 april 1599 begon hij aan zijn didactische omzwervingen in het huidige Frankrijk, België en Engeland.

In februari 1600 was hij terug in Basel. Zoals meerdere van zijn tijdgenoten schreef ook hij later zijn reisindrukken neer. Het Duitstalige manuscript, dat hij op 1 augustus 1604 begon en op 1 juli 1605 eindigde, bevindt zich thans in de universiteitsbibliotheek van Basel. Het draagt volgende titel : Beschreibung der Reisen/ Durch Frankreich, Spanien, England/und die Niederlande/1595-1600. Enkele jaren terug zorgde Dr. Rut Keiser, in de reeks "Quellenserie - Basler Chroniken", voor een uitgave en over de geschiedenis van het manuscript verwijs ik naar het exemplaar van R. Keisers werk dat zich in de Gentse universiteitsbibliotheek bevindt (V 115 24).

Van 17 augustus 1599 tot 15 september 1599 doorkruiste T. Platter d. J. de Spaanse Nederlanden en bezocht er vele steden. Op 11 september 1599 was het gezelschap, waarbij hij zich had aangesloten, onder soldatengeleide, uit Gent vertrokken. Na een dag oponthoud te Brugge zijn ze naar de vesting Oudenburg getrokken. Daar koos de groep de richting Nieuwpoort, terwijl Thomas, met een soldaat, het Spaanse kamp voor Oostende is gaan verkennen. Hoewel hij hier slechts één dag doorbracht nl. maandag 13 september 1599, leveren zijn dagboeknotities daarvan een degelijke beschrijving, die bijdraagt tot een nauwkeuriger voorstelling van het uitzicht van Oostende kort voor het fameuze beleg. Hij wijst erop dat er op dat ogenblik niet meer dan 5000 Spanjaarden, Walen en Duitsers in het kamp gelegerd waren. Zo bevonden er zich de Duitse kolonel Graaf von Phrisingen en de Spaanse kolonel Heer van Rivies. De vesting Albertus was al geheel uitgebouwd : muren uit aarde en hout, en grachten eromheen. Daarbinnen bouwde men toen al huizen. Van buitenaf kon men ze niet zien, daar ze zo laag waren. Op die manier beveiligde men zich tegen de te verwachten beschietingen vanuit Oostende. Vooral de werkzaamheden aan de toekomstige woonst van Aartshertog Albert waren reeds flink gevorderd. Toen T. Platter d. J. op de wallen van deze vesting stond, viel het hem op, dat Oostende slechts enkele boogschuiten ervan verwijderd lag. Nadien bezocht hij ook de Isabella-vesting, waar er al ettelijke stukken geschut stonden.

Onze ooggetuige merkt op dat men van daaruit heel goed op de stad Oostende kon schieten. Ondaks het reeds aanwezige grof geschut werd er nog niet gevuurd, vermits de Aartshertog nog niet daartoe had bevolen. Er werkten velen aan de vestingen,

zowel vrouwen als mannen. Onze verslaggever heeft met veel Duitsers gesproken. De bevolking installeerde zich zo goed mogelijk, zoals uit de langdurige belegering is gebleken. T. Platter d. J. heeft het eigenlijke beleg niet meegemaakt. Hij vermeldt dat er daarover veel is geschreven. De aanloop tot het beleg, vervolgt hij, heeft Oostende doen uitgroeien tot een belangrijke stad met mooie huizen, rijke kooplui, kostelijk vermaak en goede herbergen ! Bij zijn weten was er een tekort aan bevoorrading, dank zij de toelevering via het kanaal van Brugge en Nieuwpoort. De opmerkzaamheid van Thomas Platter der Jüngere registreerd ook de drassige, onbegroeide moerasgrond in en rond Oostende.

Suzanne Ponjaert

A. Liebaerts "Lodewyk van Male" beoordeeld door H. Van Peene

Amatus Liebaert, geboren te Oostende op 16 januari 1783 en aldaar overleden op 19 april 1854, was stadsontvanger en bestuurder der Godshuizen. Sedert 1804 was hij lid van de Kamer van Rhetorica te Oostende, waarvan hij later voorzitter werd. Voor het toneel, waarvan hij een warm voorstander was, vervaardigde hij o.m. : "Lodewyk van Male of misbruik van grootheid en magt. Treur- en tooneelspel in vyf bedryven en tien tafereelen" (Oostende, Kerkstraat 33 ; T. Vermeersch ; 1841).

Het stuk behoort nog tot de verouderde rederijkersliteratuur, waar een poging tot het nieuwere in merkbaar is. Het is interessant de recensie van Hippoliet-Jan Van Peene (1811-1864) in het "Kunst- en Letterblad" (jaargang 2, 1841, blz. 85-86) te citeren. De vruchtbare toneelschrijver H. Van Peene, de dichter van het volkslied "De Vlaamsche Leeuw", volgde de smaak in van het volk : met hart en ziel legde hij zich toe op het moderniseren van dit toneel. Hij was dan ook niet mals in zijn oordeel over Liebaerts treurspel :

" (...) Veel gevoel, hier en daer ryke gedachten en eene tamelyk zuivere tael is 't beste wat wy in 't gewrocht van den heer Liebaert gevonden hebben.

Trouwens veel verwaerloozingen in de tooneelwetten (zoo als vervelende herhalingen), en een goed aental "anachronismen" zullen het stuk voor altyd 't burgerregt in het vlaemsche "Repertorium" ontzeggen (...)

By 't lezen van den titel, dachten wy een geheel ander onderwerp aen te treffen : inderdaed waerin bestaet hier "het misbruik van grootheid en magt" ? (...) Ten slotte, want ik vrees reeds te lang te zyn, waertoe die eeuwige notas, aen het begin van ieder tafereel geplaatst ? (...)"

E. SMISSAERT

Antiquariaatsprijzen

Gezien in een Brugs antiquariaat :

G. SOYER : Le drame révolutionnaire et Napoléonien à Ostende (1928)	1 800 Fr.
M. & A. HEINS : Le littoral belge (1887)	2 200 Fr.
L. LEGOUGEUX : Blankenberghe ; histoire et souvenirs (1905)	6 500 Fr.
A. RONSE : Les ports belges (1874)	1 800 Fr.
J.N. PASQUINI : Histoire de la ville et du port d'Ostende (1842)	12 000 Fr.
J. DE LANGHE : De oorsprong der Vlaamsche kustvlakte (1939)	3 500 Fr.

O.V.